

СИЛАБУС
навчальної дисципліни

Історія вчень про державу і право

1. Основна інформація про дисципліну

Тип дисципліни: обов'язкова

Форма навчання: денна/заочна

Освітній ступінь: бакалавр

Галузь знань: 08 Право

Спеціальність: 081 Право

Освітня програма: «Право»

Рік навчання: 1

Семестр: 2

Кількість кредитів (годин): Денна: 4 (120 год.: 30 - лекції; 28 - семінарські; 2 - консультації; 60 - самостійна робота). Заочна: 4 (120 год.: 6 - лекції; 6 - семінарські; 108 - самостійна робота)

Мова викладання: українська

Посилання на курс в онлайн-платформі Google Classroom (код класу): z5dxd6t

2. Інформація про викладача (викладачів)

ПІБ: Михайлов Олександр Ілліч

Науковий ступінь, вчене звання: кандидат історичних наук, ст. викладач

Кафедра: кафедра історії та методики її навчання

Робочій e-mail: mykhailov@idguonline.net

Години консультацій на кафедрі: четвер, 15:00-16:00

3. Опис та мета дисципліни

Дисципліна «Історія вчень про державу і право» призначена для формування системи знань про теоретичні погляди на державу та право в різні періоди історії людства, яке сприятиме розвитку правової культури і правосвідомості майбутніх фахівців. Структура курсу відображає основні історичні етапи від стародавніх часів до сучасності, включає основні теорії, концепції та ідеї західної та вітчизняної політико-правової думки. «Історія вчень про державу і право» як навчальний курс займає важливе місце у вивченні юридичних дисциплін та пов'язана з такими дисциплінами як «Теорія держави і права», «Історія держави і права зарубіжних країн», «Історія держави і права України» та «Основи філософських знань».

Отже, вивчення дисципліни дозволить Вам розглянути зміст основних політико-правових доктрин в органічному взаємозв'язку з особливостями різних епох, поглибити світоглядне уявлення про сутність та роль держави і права в соціальній системі, сформувані на основі отриманих знань вміння обґрунтовувати власну позицію щодо аналізу державно-правових процесів.

4. Результати навчання

Студенти, що опанують навчальну дисципліну «Історія вчень про державу і право» зрозуміють:

- політико-правові ідеї та концепції мислителів різних історичних періодів;
- розвиток уявлень про походження та сутність держави і права від стародавніх часів до сьогодення;
- причини виникнення та особливості тлумачення в політико-правовій думці таких понять і категорій як «державний суверенітет», «правова держава», «громадянське суспільство» тощо;
- вплив історичних процесів на розвиток політико-правової думки, зміст основних політико-правових доктрин в органічному взаємозв'язку з особливостями різних епох.

В процесі вивчення курсу студенти можуть оволодіти такими **уміннями й навичками**:

- вміти відстоювати власну точку зору з позицій виникнення, розвитку та функціонування держави і права;
- працювати з джерелами, зокрема з працями відомих мислителів та сучасних теоретиків політико-правової думки;
- систематизувати навчальний матеріал та готувати власні академічні тексти у вигляді есе щодо різних політико-правових ідей.

5. Структура дисципліни

Тема № 1. Політична і правова думка Стародавнього світу

Перелік питань, що виносяться на обговорення	Рекомендовані джерела, допоміжні матеріали та ресурси
Лекція (4 год.): 1. Витоки та особливості політико-правової думки Стародавнього Сходу 2. Політико-правова ідеологія Давньої Індії 3. Політико-правові вчення Давнього Китаю. 4. Ранні політичні і правові вчення Стародавньої Греції 5. Період розквіту давньогрецької політико-правової думки 6. Політико-правові погляди в умовах кризи давньогрецької державності 7. Ідеї Цицерона про державу та право. Політико-правові погляди римських стоїків 8. Римські юристи про право 9. Державно-правові ідеї в поглядах ранньохристиянських мислителів	1. Демиденко Г.Г. Історія вчень про державу і право. Хрестоматія. Х., 2014. 2. Забзалюк Д.Є. Історія вчень про державу і право: навчально-методичний посібник у схемах. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2013. 3. Зозуля С. В., Туренко О. С., Іванов І. В. Історія вчень про державу і право : навч. посіб. Херсон: «Олді-Плюс», 2018. 4. Історія вчень про державу і право: підручник для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.; за ред. Г.Г.Демиденка, О.В.Петришина; Нац. юрид. акад. ім. Я. Мудрого. Х.: Право, 2009.
Семінарське заняття (2 год.): <i>Теоретичні питання</i> 1. Політико-правова думка Стародавнього Сходу: порівняльний аналіз політико-правових учень Стародавньої Індії та Китаю 2. Політико-правові ідеї античних мислителів: <ul style="list-style-type: none">- архаїчний період;- класичний етап;- елліністичний етап;- політико-правова думка Стародавнього Риму. 3. Становлення римського права. Римські юристи про	5. Історія вчень про державу і право. Частина 1. Політикоправова думка Стародавнього світу і Середньовіччя: хрестоматія : у 4 ч. / уклад. В. В. Сухонос. Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. 6. Кормич, А. І. Історія вчень про державу і право: навч. посібник. К., 2015.

<p>право</p> <p>4. Трансформація ранньохристиянських ідей про державу і право</p> <p><i>Дискусійне питання</i></p> <p>Антична демократія як форма правління в уявленні стародавніх мислителів</p>	
---	--

Тема № 2. Політико-правові вчення доби Середньовіччя

Перелік питань, що виносяться на обговорення	Рекомендовані джерела, допоміжні матеріали та ресурси
<p>Лекція (2 год.):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Теократичні доктрини 2. Тома Аквінський та його вчення про державу та право 3. Середньовічні юристи 4. Концепція всесвітньої монархії Данте Аліґ'єрі 5. Вчення про закони і державу Марсилія Падуанського 6. Державна і правова думка Арабського Сходу 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Демиденко Г.Г. Історія вчень про державу і право. Хрестоматія. Х., 2014. 2. Забзалюк Д.Є. Історія вчень про державу і право: навчально-методичний посібник у схемах. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2013. 3. Зозуля Є. В., Туренко О. С., Іванов І. В. Історія вчень про державу і право : навч. посіб. Херсон: «Олді-Плюс», 2018. 4. Історія вчень про державу і право: підручник для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.; за ред. Г.Г.Демиденка, О.В.Петришина; Нац. юрид. акад. ім. Я. Мудрого. Х.: Право, 2009. 5. Історія вчень про державу і право. Частина 1. Політикоправова думка Стародавнього світу і Середньовіччя: хрестоматія : у 4 ч. / уклад. В. В. Сухонос. Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. 6. Кормич, А. І. Історія вчень про державу і право: навч. посібник. К., 2015.
<p>Семінарське заняття (2 год.):</p> <p><i>Теоретичні питання</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Виникнення середньовічних ідей про державу і право. Основні теократичні доктрини 2. Сутність держави і права у вченнях томи Аквінського 3. Середньовічне канонічне право та рецепція римського права 4. Критика теократичних ідей. Концепція всесвітньої монархії та вчення М. Падуанського 5. Політико-правові погляди арабських філософів. Становлення мусульманського права <p><i>Дискусійне питання</i></p> <p>Співвідношення світської та духовної влади у вченнях середньовічних мислителів</p>	

Тема № 3. Політичні та правові вчення у добу Відродження та Реформації

Перелік питань, що виносяться на обговорення	Рекомендовані джерела, допоміжні матеріали та ресурси
<p>Лекція (2 год.):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вчення Ніколо Макіавеллі про державу та право 2. Теорія Жана Бодена про державний суверенітет 3. Політико-правові ідеї Реформації 4. Вчення тираноборців 5. Утопічний соціалізм Томаса Мора і Томазо Кампанелли 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Власенко Ю. К., Шокер Р. І. Феномен «макіавеллізму» в сучасному науковому дискурсі. Інтелект, особистість, цивілізація. 2017. №14. С. 70-77. http://elibrary.donnuet.edu.ua/320/1/V1/asenko_article_27_06_2017%282%29.pdf 2. Демиденко Г.Г. Історія вчень про державу і право. Хрестоматія. Х., 2014. 3. Забзалюк Д.Є. Історія вчень про державу і право: навчально-методичний посібник у схемах. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2013. 4. Зозуля Є. В., Туренко О. С., Іванов І. В. Історія вчень про державу і право : навч. посіб. Херсон: «Олді-
<p>Семінарське заняття (2 год.):</p> <p><i>Теоретичні питання</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Політико-правові ідеї Н. Макіавеллі у трактаті «Державець» 2. Поняття «державний суверенітет» у розуміння Ж. Бодена. 3. Реформація та її вплив на політико-правові ідеї. Тираноборці 4. Зародження соціалістичних ідей. Утопічний 	

<p>соціалізм. <i>Дискусійне питання</i> Макіавеллізм у сучасному науковому дискурсі</p>	<p>Плюс», 2018. 5. Історія вчень про державу і право: підручник для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.; за ред. Г.Г.Демиденка, О.В.Петришина; Нац. юрид. акад. ім. Я. Мудрого. Х.: Право, 2009. 6. Історія вчень про державу і право. Частина 2. Політико-правова думка епохи Відродження, Реформації та Просвітництва: хрестоматія : у 4 ч. / уклад. В. В. Сухонос. Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2010. 7. Кормич, А. І. Історія вчень про державу і право: навч. посібник. К., 2015.</p>
---	--

Тема № 4. Політичні та правові вчення у XVII ст.

Перелік питань, що виносяться на обговорення	Рекомендовані джерела, допоміжні матеріали та ресурси
<p>Лекція (2 год.): 1. Загальна характеристика теорії природного права. Гуго Гроцій та Бенедикт Спіноза про право і державу. 2. Основні напрямки правової і державницької думки в період англійської буржуазної революції XVII ст. 3. Вчення про право і державу Томаса Гоббса та Джона Локка</p>	<p>1. Демиденко Г.Г. Історія вчень про державу і право. Хрестоматія. Х., 2014. 2. Забзалюк Д.Є. Історія вчень про державу і право: навчально-методичний посібник у схемах. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2013. 3. Зозуля С. В., Туренко О. С., Іванов І. В. Історія вчень про державу і право : навч. посіб. Херсон: «Олді-Плюс», 2018. 4. Історія вчень про державу і право: підручник для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.; за ред. Г.Г.Демиденка, О.В.Петришина; Нац. юрид. акад. ім. Я. Мудрого. Х.: Право, 2009. 5. Історія вчень про державу і право. Частина 2. Політико-правова думка епохи Відродження, Реформації та Просвітництва: хрестоматія : у 4 ч. / уклад. В. В. Сухонос. Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2010. 6. Кормич, А. І. Історія вчень про державу і право: навч. посібник. К., 2015.</p>
<p>Семінарське заняття (2 год.): <i>Теоретичні питання</i> 1. Розуміння теорії природного права та суспільного договору у вченнях Г. Гроція та Б. Спінози 2. Англійська революція XVII ст.: основні політико-правові ідеї 3. Порівняльний аналіз ідей Т. Гоббса і Дж. Локка <i>Дискусійне питання</i> Розуміння природних прав у вченнях XVII ст. Зародження ідеї правової держави</p>	

Тема № 5. Право і держава у вченнях епохи Просвітництва

Перелік питань, що виносяться на обговорення	Рекомендовані джерела, допоміжні матеріали та ресурси
<p>Лекція (4 год.): 1. Політико-правова програма Вольтера 2. Політико-правова доктрина Шарля Монтеск'є 3. Теорія народного суверенітету Жан-Жака Руссо 4. Основні напрямки правової і політичної ідеології періоду Великої французької революції 5. Природно-правові теорії в Німеччині 6. Політико-правові ідеї італійського Просвітництва 7. Американські просвітники про державу і право в</p>	<p>1. Демиденко Г.Г. Історія вчень про державу і право. Хрестоматія. Х., 2014. 2. Забзалюк Д.Є. Історія вчень про державу і право: навчально-методичний посібник у схемах. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2013. 3. Зозуля С. В., Туренко О. С., Іванов І. В. Історія вчень про державу і</p>

<p>період війни за незалежність США</p>	<p>право : навч. посіб. Херсон: «Олді-Плюс», 2018.</p> <p>4. Історія вчень про державу і право: підручник для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.; за ред. Г.Г.Демиденка, О.В.Петришина; Нац. юрид. акад. ім. Я. Мудрого. Х.: Право, 2009.</p> <p>5. Історія вчень про державу і право. Частина 2. Політико-правова думка епохи Відродження, Реформації та Просвітництва: хрестоматія : у 4 ч. / уклад. В. В. Сухонос. Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2010.</p> <p>6. Кормич, А. І. Історія вчень про державу і право: навч. посібник. К., 2015.</p>
<p>Семінарське заняття (4 год.): <i>Теоретичні питання</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Політико-правові ідеї французьких просвітників: порівняльний аналіз 2. Французька революція кінця XVIII ст.: основні політико-правові доктрини 3. «Декларація прав людини і громадянина» як політико-правових ідей французького Просвітництва 4. Особливості ідей про державу і праву італійського та німецького Просвітництва 5. Війна за незалежність США: основні політико-правові ідеї американських просвітників 6. Результати американського Просвітництва в державотворчих документах США <p><i>Дискусійне питання</i> Тлумачення ідеї природних прав і суспільного договору у вченнях епохи Просвітництва</p>	

Тема № 6. Основні напрямки західноєвропейської політико-юридичної думки наприкінці XVIII – в першій половині XIX ст.

<p>Перелік питань, що виносяться на обговорення</p>	<p>Рекомендовані джерела, допоміжні матеріали та ресурси</p>
<p>Лекція (2 год.):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Політико-правова ідеї представників німецької класичної філософії 2. Історична школа права 3. Політичні та правові вчення західноєвропейського лібералізму 4. Ідеї консерватизму 5. Соціалістичний утопізм початку XIX ст. 6. Державно-правова концепція позитивізму 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Демиденко Г.Г. Історія вчень про державу і право. Хрестоматія. Х., 2014. 2. Забзалюк Д.Є. Історія вчень про державу і право: навчально-методичний посібник у схемах. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2013. 3. Зозуля Є. В., Туренко О. С., Іванов І. В. Історія вчень про державу і право : навч. посіб. Херсон: «Олді-Плюс», 2018. 4. Історія вчень про державу і право: підручник для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.; за ред. Г.Г.Демиденка, О.В.Петришина; Нац. юрид. акад. ім. Я. Мудрого. Х.: Право, 2009. 5. Історія вчень про державу і право. Частина 3. Політико-правова думка XIX-XX століть: хрестоматія : у 4 ч. / уклад. В. В. Сухонос. Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2010. 6. Кормич, А. І. Історія вчень про державу і право: навч. посібник. К., 2015.
<p>Семінарське заняття (2 год.): <i>Теоретичні питання</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Порівняльний аналіз політико-правових ідей представників німецької класичної філософії 2. Становлення класичного лібералізму: <ul style="list-style-type: none"> - німецький лібералізм; - англійський лібералізм; - французький лібералізм 3. Консервативні ідеї як реакція на виникнення лібералізму 4. Критика концепції природного права. Історична школа права. Юридичний позитивізм 5. Соціалістичні ідеї початку XIX ст. <p><i>Дискусійне питання</i> Лібералізм, консерватизм та соціалізм XIX ст.: сильні та слабкі сторони</p>	

Тема № 7. Основні напрямки європейських концепцій держави і права другої половини XIX ст.

Перелік питань, що виносяться на обговорення	Рекомендовані джерела, допоміжні матеріали та ресурси
<p>Лекція (4 год.):</p> <ol style="list-style-type: none"> Юридичний позитивізм II половини XIX ст. Формування соціологічної теорії права і держави Теорія держави Людвіга Гумпловича Неокантіанське вчення про право Рудольфа Штаммлера Марксистське вчення про державу та право Анархістські концепції Соціал-реформістське вчення про право і державу Проблеми права і держави у творах Фрідріха Ніцше 	<ol style="list-style-type: none"> Демиденко Г.Г. Історія вчень про державу і право. Хрестоматія. Х., 2014. Забзалюк Д.Є. Історія вчень про державу і право: навчально-методичний посібник у схемах. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2013. Зозуля Є. В., Туренко О. С., Іванов І. В. Історія вчень про державу і право : навч. посіб. Херсон: «Олді-Плюс», 2018.
<p>Семінарське заняття (2 год.): <i>Теоретичні питання</i></p> <ol style="list-style-type: none"> Вплив позитивізму на політико-правові ідеї у другій половині XIX ст. Лібералізм Нові теорії держави у другій половині XIX ст. Правові теорії у другій половині XIX ст. Соціалістичні ідеї у другій половині XIX ст.: порівняльний аналіз Аристократична концепція держави і права Ф. Ніцше <p><i>Дискусійне питання</i> Революційний та еволюційний шляхи у соціалістичних ідеях XIX ст.</p>	<ol style="list-style-type: none"> Історія вчень про державу і право: підручник для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.; за ред. Г.Г.Демиденка, О.В.Петришина; Нац. юрид. акад. ім. Я. Мудрого. Х.: Право, 2009. Історія вчень про державу і право. Частина 3. Політико-правова думка XIX-XX століть: хрестоматія : у 4 ч. / уклад. В. В. Сухонос. Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2010. Кормич, А. І. Історія вчень про державу і право: навч. посібник. К., 2015.

Тема № 8. Західноєвропейські вчення про державу у XX ст.

Перелік питань, що виносяться на обговорення	Рекомендовані джерела, допоміжні матеріали та ресурси
<p>Лекція (4 год.):</p> <ol style="list-style-type: none"> Ліберальні та консервативні теорії XX ст. Соціалістичні політико-правові теорії Політична доктрина націоналізму Політико-правова ідеологія німецького націонал-соціалізму Теорія еліт. Теорії бюрократії та технократії Політико-правова доктрина солідаризму. Теорія інституціоналізму Сучасні теорії демократії 	<ol style="list-style-type: none"> Демиденко Г.Г. Історія вчень про державу і право. Хрестоматія. Х., 2014. Забзалюк Д.Є. Історія вчень про державу і право: навчально-методичний посібник у схемах. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2013. Зозуля Є. В., Туренко О. С., Іванов І. В. Історія вчень про державу і право : навч. посіб. Херсон: «Олді-Плюс», 2018.
<p>Семінарське заняття (4 год.): <i>Теоретичні питання</i></p> <ol style="list-style-type: none"> Нові ліберальні та консервативні доктрини XX ст. Порівняльний аналіз соціалістичних ідей XX ст. Націоналізм: обґрунтування в концепціях XX ст. Тоталітарні концепції держави XX ст. Елітарні концепції у XX ст. Теорії солідаризму та інституціоналізму. Концепції соціальної держави і політики загального благоденства <p><i>Дискусійне питання</i> Сучасне розуміння демократії та демократичного</p>	<ol style="list-style-type: none"> Історія вчень про державу і право: підручник для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.; за ред. Г.Г.Демиденка, О.В.Петришина; Нац. юрид. акад. ім. Я. Мудрого. Х.: Право, 2009. Історія вчень про державу і право. Частина 4. Сучасна альтернативна політико-правова думка: хрестоматія : у 4 ч. / уклад. В. В. Сухонос. Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2010. Кормич, А. І. Історія вчень про державу і право: навч. посібник. К., 2015.

режиму	
--------	--

Тема № 9. Західноєвропейські вчення про право у XX ст.

Перелік питань, що виносяться на обговорення	Рекомендовані джерела, допоміжні матеріали та ресурси
<p>Лекція (2 год.):</p> <ol style="list-style-type: none"> Соціологічна юриспруденція Правовий «реалізм» і «неореалізм» Юридичний неопозитивізм Психологічна теорія права Сучасне розуміння природного права Інтегративна юриспруденція 	<ol style="list-style-type: none"> Забзалюк Д.Є. Історія вчень про державу і право: навчально-методичний посібник у схемах. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2013. Зозуля Є. В., Туренко О. С., Іванов І. В. Історія вчень про державу і право : навч. посіб. Херсон: «Олді-Плюс», 2018. Історія вчень про державу і право: підручник для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.; за ред. Г.Г.Демиденка, О.В.Петришина; Нац. юрид. акад. ім. Я. Мудрого. Х.: Право, 2009. Кормич, А. І. Історія вчень про державу і право: навч. посібник. К., 2015. Короткі поради: Як написати аргументативне есе? https://saiup.org.ua/novyny/korotki-porady-yak-napysaty-argumentatyvne-ese/
<p>Семінарське заняття (2 год.):</p> <p><i>Дискусійне питання</i></p> <p>Правові доктрини XX ст.: порівняльний аналіз</p> <p><i>Захист есе</i></p>	

Тема № 10. Основні етапи політичної і правової думки в Україні доби Середньовіччя та Нового часу

Перелік питань, що виносяться на обговорення	Рекомендовані джерела, допоміжні матеріали та ресурси
<p>Семінарське заняття (4 год.):</p> <p><i>Теоретичні питання</i></p> <ol style="list-style-type: none"> Політична і правова думка Київської Русі. Гуманістичні і реформаційні ідеї в Україні XVI – початку XVII ст. (С. Оріховський, І. Вишенський, Петро Могила). Політичні та правові програми гетьманів України (Б. Хмельницький, І. Мазепа, П. Орлик). Феофан Прокопович, Семен Яворський, Яков Козельський та Григорій Сковорода про державу і право. Вітчизняні політико-правові ідеї першої половини XIX ст. (Іван Котляревський, Тарас Шевченко, М. Костомаров). Еволюція правничо-політичної думки в Україні від національно-культурницького до національно-політичного відродження (Михайло Драгоманов, Орест Терлецький, Сергій Подолинський, Іван Франко, Леся Українка). 	<ol style="list-style-type: none"> Демиденко Г.Г. Історія вчень про державу і право. Хрестоматія. Х., 2014. Забзалюк Д.Є. Історія вчень про державу і право: навчально-методичний посібник у схемах. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2013. Зозуля Є. В., Туренко О. С., Іванов І. В. Історія вчень про державу і право : навч. посіб. Херсон: «Олді-Плюс», 2018. Історія вчень про державу і право: підручник для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.; за ред. Г.Г.Демиденка, О.В.Петришина; Нац. юрид. акад. ім. Я. Мудрого. Х.: Право, 2009. Кормич, А. І. Історія вчень про державу і право: навч. посібник. К., 2015.

Тема № 11. Основні етапи політичної і правової думки в Україні в ХХ ст.

Перелік питань, що виносяться на обговорення	Рекомендовані джерела, допоміжні матеріали та ресурси
<p>Лекція (2 год.):</p> <ol style="list-style-type: none"> Соціологічна теорія права Б. Кістяківського Політико-правові ідеї М. Грушевського та М. Винниченка Національно-демократична модель української державності Концепції українського націоналізму Консервативна концепція української державності Радянський період української політико-правової думки Сучасні тенденції розвитку політичних і правових вчень в Україні 	<ol style="list-style-type: none"> Демиденко Г.Г. Історія вчень про державу і право. Хрестоматія. Х., 2014. Забзалюк Д.Є. Історія вчень про державу і право: навчально-методичний посібник у схемах. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2013. Зозуля Є. В., Туренко О. С., Іванов І. В. Історія вчень про державу і право : навч. посіб. Херсон: «Олді-Плюс», 2018. Історія вчень про державу і право: підручник для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.; за ред. Г.Г.Демиденка, О.В.Петришина; Нац. юрид. акад. ім. Я. Мудрого. Х.: Право, 2009. Кормич, А. І. Історія вчень про державу і право: навч. посібник. К., 2015.
<p>Семінарське заняття (2 год.): <i>Теоретичні питання</i></p> <ol style="list-style-type: none"> Безперервність розвитку української державницької і правової думки під час національно-визвольних змагань 1917 - 1920 рр. Основні напрямки державницько-правової ідеології української еміграції (Д. Донцов, В. Липинський) Вплив радянської влади на вітчизняну політико-правову думку Теорії держави і права в Україні наприкінці ХХ ст. 	

Заочне відділення

Тема № 1. Політична і правова думка Стародавнього світу

Перелік питань, що виносяться на обговорення	Рекомендовані джерела, допоміжні матеріали та ресурси
<p>Лекція (2 год.):</p> <ol style="list-style-type: none"> Витоки та особливості політико-правової думки Стародавнього Сходу Політико-правова ідеологія Давньої Індії Політико-правові вчення Давнього Китаю. Ранні політичні і правові вчення Стародавньої Греції Період розквіту давньогрецької політико-правової думки Політико-правові погляди в умовах кризи давньогрецької державності Ідеї Цицерона про державу та право. Політико-правові погляди римських стоїків Римські юристи про право Державно-правові ідеї в поглядах ранньохристиянських мислителів 	<ol style="list-style-type: none"> Демиденко Г.Г. Історія вчень про державу і право. Хрестоматія. Х., 2014. Забзалюк Д.Є. Історія вчень про державу і право: навчально-методичний посібник у схемах. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2013. Зозуля Є. В., Туренко О. С., Іванов І. В. Історія вчень про державу і право : навч. посіб. Херсон: «Олді-Плюс», 2018. Історія вчень про державу і право: підручник для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.; за ред. Г.Г.Демиденка, О.В.Петришина; Нац. юрид. акад. ім. Я. Мудрого. Х.: Право, 2009.
<p>Семінарське заняття (1 год.): <i>Теоретичні питання</i></p> <ol style="list-style-type: none"> Політико-правова думка Стародавнього Сходу: порівняльний аналіз політико-правових учень Стародавньої Індії та Китаю 	

<p>2. Політико-правові ідеї античних мислителів; 3. архаїчний період; 4. класичний етап; 5. елліністичний етап; 6. політико-правова думка Стародавнього Риму. 7. Становлення римського права. Римські юристи про право 8. Трансформація ранньохристиянських ідей про державу і право</p> <p><i>Дискусійне питання</i> Антична демократія як форма правління в уявленні стародавніх мислителів</p>	<p>5. Історія вчень про державу і право. Частина 1. Політикоправова думка Стародавнього світу і Середньовіччя: хрестоматія : у 4 ч. / уклад. В. В. Сухонос. Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2010.</p> <p>6. Кормич, А. І. Історія вчень про державу і право: навч. посібник. К., 2015.</p>
--	--

Тема № 2. Політико-правові вчення доби Середньовіччя

Перелік питань, що виносяться на обговорення	Рекомендовані джерела, допоміжні матеріали та ресурси
<p>Лекція (2 год.):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Теократичні доктрини 2. Тома Аквінський та його вчення про державу та право 3. Середньовічні юристи 4. Концепція всесвітньої монархії Данте Аліг'єрі 5. Вчення про закони і державу Марсилія Падуанського 6. Державна і правова думка Арабського Сходу 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Демиденко Г.Г. Історія вчень про державу і право. Хрестоматія. Х., 2014. 2. Забзалюк Д.Є. Історія вчень про державу і право: навчально-методичний посібник у схемах. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2013.
<p>Семінарське заняття (1 год.):</p> <p><i>Теоретичні питання</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Виникнення середньовічних ідей про державу і право. Основні теократичні доктрини 2. Сутність держави і права у вченнях томи Аквінського 3. Середньовічне канонічне право та рецепція римського права 4. Критика теократичних ідей. Концепція всесвітньої монархії та вчення М. Падуанського 5. Політико-правові погляди арабських філософів. <p>Становлення мусульманського права</p> <p><i>Дискусійне питання</i> Співвідношення світської та духовної влади у вченнях середньовічних мислителів</p>	<ol style="list-style-type: none"> 3. Зозуля Є. В., Туренко О. С., Іванов І. В. Історія вчень про державу і право : навч. посіб. Херсон: «Олді-Плюс», 2018. 4. Історія вчень про державу і право: підручник для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.; за ред. Г.Г.Демиденка, О.В.Петришина; Нац. юрид. акад. ім. Я. Мудрого. Х.: Право, 2009. 5. Історія вчень про державу і право. Частина 1. Політикоправова думка Стародавнього світу і Середньовіччя: хрестоматія : у 4 ч. / уклад. В. В. Сухонос. Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2010. 6. Кормич, А. І. Історія вчень про державу і право: навч. посібник. К., 2015.

Тема № 10. Основні етапи політичної і правової думки в Україні доби Середньовіччя та Нового часу

Перелік питань, що виносяться на обговорення	Рекомендовані джерела, допоміжні матеріали та ресурси
<p>Семінарське заняття (2год.): <i>Теоретичні питання</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Політична і правова думка Київської Русі. 2. Гуманістичні і реформаційні ідеї в Україні XVI – початку XVII ст. (С. Оріховський, І. Вишенський, Петро Могила). 3. Політичні та правові програми гетьманів України (Б. Хмельницький, І. Мазепа, П. Орлик). 4. Феофан Прокопович, Семен Яворський, Яков Козельський та Григорій Сковорода про державу і право. 5. Вітчизняні політико-правові ідеї першої половини XIX ст. (Іван Котляревський, Тарас Шевченко, М. Костомаров). 6. Еволюція правничо-політичної думки в Україні від національно-культурницького до національно-політичного відродження (Михайло Драгоманов, Орест Терлецький, Сергій Подолинський, Іван Франко, Леся Українка). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Демиденко Г.Г. Історія вчень про державу і право. Хрестоматія. Х., 2014. 2. Забзалюк Д.Є. Історія вчень про державу і право: навчально-методичний посібник у схемах. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2013. 3. Зозуля Є. В., Туренко О. С., Іванов І. В. Історія вчень про державу і право : навч. посіб. Херсон: «Олді-Плюс», 2018. 4. Історія вчень про державу і право: підручник для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.; за ред. Г.Г.Демиденка, О.В.Петришина; Нац. юрид. акад. ім. Я. Мудрого. Х.: Право, 2009. 5. Кормич, А. І. Історія вчень про державу і право: навч. посібник. К., 2015.

Тема № 11. Основні етапи політичної і правової думки в Україні в XX ст.

Перелік питань, що виносяться на обговорення	Рекомендовані джерела, допоміжні матеріали та ресурси
<p>Лекція (1год.):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Соціологічна теорія права Б. Кістяківського 2. Політико-правові ідеї М. Грушевського та М. Винниченка 3. Національно-демократична модель української державності 4. Концепції українського націоналізму 5. Консервативна концепція української державності 6. Радянський період української політико-правової думки 7. Сучасні тенденції розвитку політичних і правових вчень в Україні 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Демиденко Г.Г. Історія вчень про державу і право. Хрестоматія. Х., 2014. 2. Забзалюк Д.Є. Історія вчень про державу і право: навчально-методичний посібник у схемах. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2013. 3. Зозуля Є. В., Туренко О. С., Іванов І. В. Історія вчень про державу і право : навч. посіб. Херсон: «Олді-Плюс», 2018. 4. Історія вчень про державу і право: підручник для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.; за ред. Г.Г.Демиденка, О.В.Петришина; Нац. юрид. акад. ім. Я. Мудрого. Х.: Право, 2009. 5. Кормич, А. І. Історія вчень про державу і право: навч. посібник. К., 2015.
<p>Семінарське заняття (1 год.): <i>Теоретичні питання</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Безперервність розвитку української державницької і правової думки під час національно-визвольних змагань 1917 - 1920 рр. 2. Основні напрямки державницько-правової ідеології української еміграції (Д. Донцов, В. Липинський) 3. Вплив радянської влади на вітчизняну політико-правову думку 4. Теорії держави і права в Україні наприкінці XX ст. 	

6. Політика курсу

Політика щодо відвідування навчальних занять

Згідно з «Положенням про порядок оцінювання рівня навчальних досягнень студентів в умовах ЄКТС в ІДГУ» студенти мають обов'язково бути присутніми на семінарських заняттях (під час дистанційної форми навчання – в режимі онлайн). Студенти мають бути оцінені не менше ніж з 70% семінарських занять (у випадку, якщо студент не був оцінений на занятті, він має право виконати індивідуальне завдання). Студент, який з поважних причин, підтверджених документально, був відсутній на семінарському занятті, має право на відпрацювання у двотижневий термін після повернення до навчання. Студент, який не використав надане йому право у встановлений термін або пропустив заняття без поважних причин, отримує за кожне пропущення заняття 0 балів. Студенти, які навчаються за індивідуальним графіком, мають в повному обсязі виконати додаткові індивідуальні завдання, попередньо узгодивши їх з викладачем.

Політика академічної доброчесності

Студенти мають дотримуватись правил академічної доброчесності відповідно до «Кодексу академічної доброчесності ІДГУ». Наявність академічного плагіату в студентських доповідях є підставою для виставлення негативної оцінки. Списування студентів під час проведення модульної контрольної роботи є підставою для дострокового припинення її складання та виставлення негативної оцінки.

7. Проміжний і підсумковий контроль

Форма проміжного контролю

Модульна контрольна робота проводиться у формі написання творчої роботи у вигляді есе та її захисту.

Тематика есе:

- Проблема природних прав в європейській політико-правовій думці
- Проблема рівності в соціалістичних та ліберальних політико-правових ідеях
- Держава як результат суспільного договору: генезис проблеми
- Пошук кращої форми правління в європейській політико-правовій думці
- Проблема співвідношення світської та церковної влади в політико-правовій думці
- Генезис проблеми розподілу влади в політико-правових ідеях європейських мислителів
- Елітарні підходи до розуміння політичної влади в європейській політико-правовій думці
- Право і мораль: проблеми співвідношення в європейській політико-правовій думці
- Закон і справедливість: проблеми співвідношення в європейській політико-правовій думці
- Європейська політико-правова думка про право власності як фундаментальне право людини
- Технократичні моделі державного управління: генезис проблеми
- Розвиток ідей про правову державу і громадянське суспільство в Європі та Україні

Вимоги до написання есе:

- Обсяг: 3000-4000 символів.
- Складові: виникнення питання, його розвиток у певні етапи політико-правової думки (відповідно до семінарських занять), особисте ставлення до проблеми, порівняння теорії та практики на прикладі української держави.
- Відсутність плагіату. Усі роботи перевірятимуться на плагіат. У випадку низької оригінальності тексту (менше 60%) роботи зараховуватись не будуть. В есе обов'язково вказувати автора та твір, з якого черпає власні думки.

- Уникнення емоційної забарвленості, обґрунтування власних думок, дотримання принципів академічного письма та правил української граматики і стилістики.
- Роботи надсилати лише через Google Classroom.

Форма підсумкового контролю

Підсумковий контроль проводиться у формі усного екзамену. Кожен студент відповідає на 3 екзаменаційні питання.

Перелік екзаменаційних питань

1. Витоки та особливості політико-правової думки Стародавнього Сходу
2. Політико-правова ідеологія Давньої Індії
3. Політико-правові вчення Давнього Китаю.
4. Ранні політичні і правові вчення Стародавньої Греції
5. Період розквіту давньогрецької політико-правової думки
6. Політико-правові погляди в умовах кризи давньогрецької державності
7. Ідеї Цицерона про державу та право. Політико-правові погляди римських стоїків
8. Римські юристи про право
9. Державно-правові ідеї в поглядах ранньохристиянських мислителів
10. Тома Аквінський та його вчення про державу та право
11. Концепція всесвітньої монархії Данте Аліг'єрі
12. Вчення про закони і державу Марсилія Падуанського
13. Державна і правова думка Арабського Сходу
14. Вчення Ніколо Макіавеллі про державу та право
15. Теорія Жана Бодена про державний суверенітет
16. Політико-правові ідеї Реформації. Вчення тираноборців
17. Утопічний соціалізм Томаса Мора і Томазо Кампанелі
18. Загальна характеристика теорії природного права. Гуго Гроцій та Бенедикт Спіноза про право і державу.
19. Основні напрямки правової і державницької думки в період англійської буржуазної революції XVII ст.
20. Вчення про право і державу Томаса Гоббса та Джона Локка Політико-правова програма Вольтера
21. Політико-правова доктрина Шарля Монтеск'є
22. Теорія народного суверенітету Жан-Жака Руссо
23. Основні напрямки правової і політичної ідеології періоду Великої французької революції
24. Природно-правові теорії в Німеччині. Політико-правові ідеї італійського Просвітництва
25. Американські просвітники про державу і право в період війни за незалежність США
26. Політико-правова ідеї представників німецької класичної філософії
27. Історична школа права
28. Політичні та правові вчення західноєвропейського лібералізму
29. Соціалістичний утопізм початку XIX ст.
30. Державно-правова концепція позитивізму. Юридичний позитивізм другої половини XIX ст.
31. Формування соціологічної теорії права і держави
32. Теорія держави Людвіга Гумпловича
33. Марксистське вчення про державу та право
34. Анархістські концепції
35. Соціал-реформістське вчення про право і державу
36. Проблеми права і держави у творах Фрідріха Ніцше
37. Ліберальні та консервативні теорії XX ст.

38. Соціалістичні політико-правові теорії
39. Політична доктрина націоналізму
40. Політико-правова ідеологія німецького націонал-соціалізму
41. Теорія еліт. Теорії бюрократії та технократії
42. Політико-правова доктрина солідаризму. Теорія інституціоналізму
43. Сучасні теорії демократії Соціологічна юриспруденція
44. Правовий «реалізм» і «неореалізм»
45. Юридичний неопозитивізм
46. Психологічна теорія права
47. Сучасне розуміння природного права
48. Інтегративна юриспруденція
49. Політична і правова думка Київської Русі.
50. Гуманістичні і реформаційні ідеї в Україні XVI – початку XVII ст.
51. Політичні та правові програми гетьманів України
52. Феофан Прокопович, Семен Яворський, Яков Козельський та Григорій Сковорода про державу і право.
53. Вітчизняні політико-правові ідеї першої половини XIX ст.
54. Еволюція правничо-політичної думки в Україні від національно-культурницького до національно-політичного відродження
55. Соціологічна теорія права Б. Кістяківського
56. Політико-правові ідеї М. Грушевського та М. Винниченка
57. Національно-демократична модель української державності
58. Концепції українського націоналізму
59. Консервативна концепція української державності
60. Радянський період української політико-правової думки

8. Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала та схема формування підсумкової оцінки

Переведення підсумкового балу за 100-бальною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою
90-100	відмінно
70-89	добре
51-69	задовільно
1-50	незадовільно

Схема розподілу балів

Максимальна кількість балів	40 балів (поточний контроль) – середньозважений бал оцінок за відповіді на семінарських заняттях та виконання індивідуальних завдань, який переводиться у 100-бальну шкалу з ваговим коефіцієнтом 0,4	10 балів (проміжний контроль) – за результатами виконання модульної контрольної роботи	50 балів (екзаменаційний контроль) – за результатами усного екзамену
Мінімальний пороговий рівень	20 балів (поточний контроль)	6 балів (проміжний	25 балів (екзаменаційний

		контроль)	контроль)
--	--	-----------	-----------

Підсумкова оцінка виставляється за результатами поточного, проміжного та екзаменаційного контролю. Під час поточного контролю оцінюються відповіді студента на семінарських заняттях та результати самостійної роботи. Нарахування балів за поточний контроль відбувається відповідно до [«Положення про порядок оцінювання рівня навчальних досягнень студентів в умовах ЄКТС в ІДГУ»](#).

Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 бали	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують

	однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Обсяг есе відповідає вимогам	2
Зміст есе включає аналіз окремих політико-правових концепцій	3
Обґрунтування власної думки щодо питання	3
Оригінальність тексту, грамотність та відповідність нормам академічного письма	2
Усього	10 балів

Критерії оцінювання під час підсумкового контролю

Підсумкова оцінка виставляється за результатами поточного, проміжного та екзаменаційного контролю.

Викладач

Михайлов О.І.

Затверджено на засіданні кафедри історії та методики її навчання протокол № 12 від «07» червня 2021 р.

Завідувач кафедри

Дроздов В.В.